

Symposium jongerenparticipatie & het voorkomen van geldzorgen onder jongeren

22 januari

Inholland Haarlem

Op 22 januari vond bij Inholland Haarlem het symposium jongerenparticipatie & het voorkomen van geldzorgen onder jongeren. Onder begeleiding van dagvoorzitters Kayleigh el Chab en Zahra Sebbar gingen jongeren, beleidsmakers, sociaal professionals, onderzoekers en andere betrokkenen met elkaar het gesprek aan over de oorzaken van geldzorgen, over hoe geldzorgen beter bespreekbaar kunnen worden gemaakt en misschien wel het belangrijkste: hoe jongeren zelf een structurele rol kunnen krijgen in het ontwerpen van financieel beleid en financiële educatie.

Grote overeenstemming

In de zaal werd het snel duidelijk: financiën moeten een vaste plek krijgen in het onderwijs. Dit kwam goed naar voren bij de vraag: *“Als jij nu een eigen politiek programma mocht opzetten, wat zou jij als eerste in het programma zetten rondom het voorkomen van schulden bij jongeren?”* Daar werden antwoorden als *“financiële educatie verplicht maken”* en *“financiële educatie vanaf de basisschool”* meerdere keren genoemd.

Precies daar schuurt het huidige beleid. Financiële educatie is momenteel onvoldoende verankerd in de landelijke onderwijsdoelen. Bij de herziening van de [nieuwe kerndoelen](#) lijkt hier wel verandering in te komen, maar de vragen blijven: op welke termijn, op wat voor manier en met wie aan tafel? Worden jongeren en hun ervaringen in het financieel navigeren in een steeds complexere samenleving daadwerkelijk betrokken en meegenomen? Of blijft het ontwerpen voor jongeren en niet daadwerkelijk met jongeren.

Eén ding is zeker: wachten op trage beleidsprocessen is geen optie. Dat gevoel van bereidheid dat er iets moet gebeuren, was breed aanwezig in de zaal. De toename van geldzorgen onder jongeren is geen individueel falen, maar een maatschappelijk vraagstuk dat vraagt om een breed gedragen maatschappelijke aanpak. Dat 81% van de jongeren zich zorgen maakt over [geldzorgen](#) kan niet licht worden opgevat. Tegelijkertijd nemen verleidingen toe, groeit de bestaansonzekerheid (wooncrisis, stijgende kosten, flexibilisering van de arbeidsmarkt, studiekosten) en is het nog te vaak toeval of jongeren financiële kennis en vaardigheden meekrijgen via ouders of school.

Die toevalligheid moet eruit. Lezen en schrijven laten we ook niet over aan toeval en dat zou voor financiële educatie ook niet mogen gelden. Financiële redzaamheid bepaalt in hoge mate of jongeren kunnen participeren, keuzes kunnen maken en toekomstperspectief ervaren.

Wat leerden we uit het programma

Het symposium liet zien dat verandering mogelijk is, mits we anders leren kijken, luisteren en ontwerpen. Tijdens het symposium werd stilgestaan bij de eerste uitkomsten en bevinden van het promotieonderzoek van Paula Smith. Hieronder leest u een samenvatting van de presentaties en bijdragen.

- Het symposium startte met een bijdrage van Paula Smith over het kunstobject *Debt Dive*: een ballenbak vol nep-geld en haaien, die jongeren uitnodigt om op een nieuwsgierige, niet-probleemgerichte manier over geld te praten. De opbrengst was helder: jongeren zijn opvallend open over hun financiële keuzes en gedrag wanneer zij zich gehoord voelen en wanneer er zonder oordeel wordt geluisterd. Creatieve vormen blijken een krachtig middel om het gesprek op gang te brengen. Voor meer informatie over de Debt Dive ballenbak: [Debt Dive ballenbak bij Inholland Amsterdam tijdens Week van het geld](#).
- In deel twee van haar presentatie ging Paula in op het ontwerpproces van financiële educatie met jongeren en het sociaal ontwerpbureau Afdeling Buitengewone Zaken (ABZ). In deze bijdrage werd opnieuw duidelijk hoe essentieel échte participatie is. Veel jongeren geven aan nauwelijks financiële educatie te hebben gehad, terwijl er heel veel educatieve programma's en gastlessen beschikbaar zijn. En zoals iemand in de zaal scherp opmerkte: *“misschien wel financiële educatie gehad, maar zonder dat die persoon doorhad dat het daarover ging.”* Dat zegt veel over hoe weinig aansluiting er nu nog is bij hun leefwereld en hoe versnipperd financiële educatie momenteel is.
- Vanuit de overtuiging dat juist sommige jongeren méér ontwerp- en beslistmacht verdienen, is het ontwerpproces bewust gestart met studenten niveau 1 en 2. Dit zijn jongeren die in beleid en curriculumontwikkeling vaak het minst worden gehoord, terwijl zij relatief het meest worden geraakt door financiële systemen en beleidskeuzes. De samenwerking met deze groep leverde waardevolle ontwerp- en leerprincipes op die laten zien hoe financiële educatie wél kan werken. Denk aan ervaringsgerichte werkvormen waarin jongeren actief aan de slag gaan met geld en het maken van keuzes, kunnen oefenen met veilige scenario's en ruimte krijgen om hun eigen ervaringen en verhalen te delen.
- Séun Steenken blies ons omver met een prachtige spoken word over de betekenis van armoede in het dagelijks leven en hoe dit impact kan hebben op levenskeuzes en de macht die jij ervaart om je eigen leven vorm te geven. Een krachtig en inspirerend betoog.

- Jongeren presenteerden hun ontwerp: De Prikkelwinkel. In samenwerking met hbo Social Work studenten en de gemeente Haarlem vertaalden jongeren een beleidsvraagstuk naar De Prikkelwinkel: een (online) winkelomgeving waarin jongeren ervaringsgericht leren over geld, verleiding, kansenongelijkheid, groepsdruk en reflectie. De kracht van dit ontwerp zit in het proces: het is bedacht, ontwikkeld én getest door jongeren zelf. Niet vanuit overdracht, maar vanuit ervaring. Niet door uitleg, maar door gezamenlijk onderzoek.

Een veranderend financieel landschap

Tijdens het symposium kwamen ook bredere observaties naar voren die iets zeggen over hoe ons financiële landschap verandert. Wanneer aan jongeren wordt gevraagd waar zij naartoe gaan met financiële vragen, noemen zij vaak ouders, broers/zussen, familieleden en (soms) vrienden. Ook aan de zaal stelde we de vraag waar zij naartoe gaan met financiële vragen. En het zal je verrassen: ook volwassenen gaan als eerste naar een partner of familielid. Het informele netwerk is laagdrempelig en vertrouwd.

Tegelijkertijd worden Google, ChatGPT en online platforms zoals Reddit steeds vaker genoemd als bron van informatie. Dat laat zien dat jongeren eerst zelf op onderzoek uitgaan, maar steeds minder in gesprek gaan met mensen om hen heen. Het financiële gesprek verschuift naar de digitale ruimte, met alle kansen én risico's van dien.

Ook werd de roep om een stop op *achteraf betalen* meerdere keren genoemd. Sommigen pleitten zelfs voor een verbod. Dit raakt aan een groter vraagstuk: hoe beschermen we jongeren in een economie die sterk leunt op verleiding, gemak en uitgestelde consequenties?

Een veelzeggend moment tijdens het symposium was toen bijna iedereen in de zaal zijn hand opstak bij de vraag wie ouder is. Dat maakte zichtbaar hoeveel ervaringskennis en invloed er in de ruimte aanwezig was. Het roept de vraag op hoe bewust we ons zijn van de verandermacht die we als ouders samen hebben. In gesprekken over financiële preventie spreken we vaak óver ouders, terwijl we een groot deel van de volwassenen zelf onderdeel is van die groep.

Juist in het alledaagse gesprek thuis en in contact met andere ouders ligt een belangrijke sleutel. Door proactief het gesprek over financiële opvoeding met elkaar aan te gaan, dragen we bij aan het doorbreken van schaamte en aan het creëren van een klimaat waarin geldzaken normaler en veiliger bespreekbaar worden

Samen verder

Wat het symposium vooral zichtbaar maakte, is de brede bereidheid om samen op te trekken. Onderwijs, gemeenten, onderzoekers, professionals, ouders en jongeren zelf:

vanuit verschillende rollen en perspectieven wordt gevoeld dat actie nodig is, en dat niemand dit vraagstuk alleen kan dragen. De vraag is daarmee niet óf we in beweging moeten komen, maar hoe we onze krachten doelgerichter en duurzamer kunnen bundelen.

Dat vraagt om het structureel betrekken van jongeren, het verankeren van financiële educatie als een vanzelfsprekend onderdeel van ontwikkeling – net zo fundamenteel als taal en rekenen – en het creëren van ruimte voor experiment, ervaringsleren en open dialoog. Tegelijk vraagt het om erkenning dat geldzorgen niet losstaan van individuele keuzes, maar voortkomen uit de samenleving die we samen vormgeven.

Dit symposium is dan ook geen afronding, maar een gezamenlijk vertrekpunt. De uitnodiging is om de gedeelde energie, inzichten en verantwoordelijkheid vast te houden en om te zetten in concrete, gezamenlijke stappen.

Vervolg promotieonderzoek

- In april verschijnt een rapport over de uitkomsten van het ontwerpen van financiële educatie samen met jongeren
- In november/december is de verwachting dat een eerste wetenschappelijke publicatie wordt opgeleverd.

We houden u uiteraard op de hoogte van ontwikkelingen binnen het onderzoek. Heeft u vragen of wilt u nog iets kwijt? Dan kunt u paula.smith@inholland.nl het best direct benaderen.